

inačice peticije „Slov. učit. društva“ in zgoraj navedenega dodatka. Zdi se nam pa umestno, da izpregovorimo resno besedo našim okrajnim učiteljskim društvom, ki silijo s svojimi prošnjami pred deželni zbor. Sedaj imamo na Kranjskem deželno učiteljsko društvo, ki govori in deluje v imenu vsega kranjskega učiteljstva, kateremu je priborilo osebni status in ki je vložilo lanskega leta in letos prošnjo, ki se zavzema za vse kranjsko učiteljstvo. Dolgo je trpelo, dokler smo se dokopali do tega prekornega društva in še danes bi ne imeli niti toliko izboljška, kot je za nohtom črnega, če bi se potezala le posamezna društva za uredbo pravnih razmer kranjskega učiteljstva in če ne bi „Slov. učit. društvo“ govorilo odločne besede v imenu vsega kranjskega učiteljstva. S takimi posameznimi prošnjicami se po nepotrebnem ruši naša organizacija, in po pravici bi lahko kdo dejal, da smo telo, ki nima glave.

V interesu dobre stvari zahtevamo v tem pogledu več pozornosti!

Občni zbor „Slov. učit. društva“ je naš parlament (gosp. Koblar že više nos!), kjer se lahko pomenimo med seboj in naložimo ramenom njega odbora svoje križe in težave. Vsako okrajno učit. društvo ima zase v svojem okraju dosti hvaležnega posla!

Toliko se nam je zdelo potrebno mimogrede omeniti.

Če bomo v bodoče delovali skupno in nastopali kot eno veliko telo, smo prepričani, da bomo sčasoma dosegli vse, po čemer hrepenimo in kar smo opravičeni zahtevati.

Takozvano liberalno učiteljstvo ima veliko moč v rokah. To moč bomo razvili pri prihodnjih deželnozborskih volitvah, ko bomo zahtevali, da tisti, ki hoče, da ga voli učiteljstvo, v prvi vrsti obljubi, da bo posvetil svoje najboljše moči povzdigi našega šolstva in pravični uravnavi naših piškavih pravnih razmer. Treba bo na vsak način gledati, da spravimo na stolec naše deželne zbornice tudi koga izmed svojih vrst.

Z očitanjem pretiranih zahtev ne pridobiva nihče učiteljstva zase. Z molčanjem ne pridobiva nihče učiteljstva zase. In s samimi besedami tudi ne pridobiva nihče učiteljstva zase. Dobro si je zapomniti, da sta se oglasila pri dotični seji deželnega zbora ob naših zahtevah le dva poslanca: poročevalec Višnikar, kateremu ne bomo z lepa odpustili „pretiranih“ zahtev, in poslanec župan Hribar, ki se je zavzemal za ustanovitev deške meščanske šole v Ljubljani. Sicer je bilo vse tiho in mirno!

Z večnim jadikovanjem o slabih finančnih razmerah dežele Kranjske ni učiteljstvu nič pomagano, pa prav čisto nič, o tem bodite preverjeni, gospoda!

Kranjsko ljudsko šolstvo stane deželo 1.015.254 K — torej tretjino vseh deželnih izdatkov. To so lepi denarci! A nihče ni izračunal, koliko življenj, koliko bede in morečih skrbi, koliko izčrpanih sil stane oni ljuti boj, ki ga bije kranjsko učiteljstvo tako z železno naravo kot ostalo jugoslovansko in sploh avstrijsko učiteljstvo za svoj trdi vsakdanji kruh! A vkljub temu je ostalo to učiteljstvo do današnjega dne zvesto svoji važni nalogi, kar je vredno vsega spoštovanja in priznanja.

Prišli so za naše učiteljstvo najresnejši časi. Apelujemo z vso resnostjo na vse naše uči-

teljstvo, da se strnimo tesno v eno silno moč, da si kot en mož, hrepeneč po napredku in svobodi, priborimo svoje pravice in doženemo svoje — nepretirane zahteve!

Še marsikaj nam leži na duši, kar bi radi povedali, a zdi se nam, da je za danes dovolj! Saj še ni vseh dni konec, in tudi to ni naša poslednja beseda.

Oznanjevalci miru.

In prišel je Jezus skozi zaprta vrata in stal je sredi njih in je rekel: Mir vam bodi!

Jan., 20. p., 26.

V Mariboru izhaja listič, katerega urejuje duhovnik, ki je v ravno tistem tednu bral nemara na svetem mestu gori navedene besede, ko je zopet skušal zasejati med učiteljske vrste nemir. „Slovenski Gospodar“ je učiteljem že star znanec. Malo učiteljev se namreč na Spodnjem Štajerskem nahaja, katere bi ta list ne imel že v delu. — Kakor se na javnem smetišču nagromadijo nesnage vsega mesta, tako se v tem lističu nabirajo vsi izbruhi zavisti, sovraštva in gnjeva proti učiteljstvu. In časih pljune še kakšen zaslepljen in prodan član naše lastne zadruga na ta kup . . .

. . . Mir vam bodi! Kako razumevajo naši duhovniki uredniki ta nauk, se nam mora čudno dozdevati. Ako premislimo, koliko sovraštva se odkrije v „Slov. Gospodarju“ do našega stanu, kako se v njem sistematično priporoča gnjev do učiteljstva, moramo pač priti do spoznanja, da se celo besede svetega evangelija dado razlagati kakor se hoče. — No, malo smo se doslej brigali za vse „Gospodarjeve“ napade. Klerikalna pamet, ki je v tem listu iskala priložnosti, se pokazati kot izvrstnega vojskovodjo v boju teme proti luči, ta klerikalna pamet nas ni mogla spraviti iz dušnega ravnotežja. Na vedne napade v tem lističu smo se namreč učitelji že tako privadili, da nam „Gospodar“ brez vesti o kakšnem tovarišu ni več bil pravi „Gospodar“. In če je tudi časih kakšen „pobožan“ učitelj ostro prijel mariborskega učiteljskega prijatelja, in če je ta tudi takoj po tej pobotnici, da je prišlo „pobožanje“ do živega, začel zvijati na prav licemeren način svoje oči, nas navzlic že navedenih razmerij to ni niti najmanj vznemirjalo. Učiteljstvo je večinoma „Slovenskega Gospodarja“ preziralo, ocenjevalo je le „Gospodarjev“ razum po svoje.

Da se danes obračamo proti pobožnemu listu in njega bogaboječemu uredniku, mora imeti svoj vzrok v drugem činu „Gospodarja“, nekaj drugega je moral urednik na svojo katoliško vest navaliti, da pišemo zoper njegovo mnenje, nekaj drugega nam je moralo vzburkati kri: „Slovenski Gospodar“ je dosegel v štev. od 19. mal. travna vrhunec nesramnosti. V tej številki se dviga njega urednik na prestol diktatorja, ki bi naj zapovedoval učiteljstvu celo, kaj sme čitati in česa ne sme čitati. To kaže, da je „Gospodar“ brez vsakega stida, to kaže, da nima več najmanjega razsodka. — Gonjo proti „Učiteljskemu Tovarišu“, ki jo je z drugimi enakovrednimi listi pričel „Gospodar“, moramo smatrati kot zavraten napad na ves stan, na vse učiteljstvo. Nestidnost tega početja

nam je pognala kri urneje po telesu, ta nestidnost je vzrok, da osvetlimo malo najslavnejši čin „Slov. Gospodarja“.

Ako premišljujemo slovenski učitelji, kako dolgo smo se morali truditi, da smo dobili list, ki brani na nevstrašen način naše stanovske pravice, tedaj nam ne more biti vse eno, je-li drugi listi naše težnje podpirajo, ali pa zatirajo. „Tovariš“ ne more drugače pisati, nego piše, sicer bi ne zadostoval velikim nadejam, katere smo nanj stavili, sicer bi bil duhovniški list. Slovensko učiteljstvo pa že izdavnica ni več na tisti stopnji, da bi se zadovoljilo s sakristanskimi navodili in tolažili, ono hoče krepko bojevanje za svoje pravice in nič drugega. — Pisanje „Učiteljskega Tovariša“ učitelstvu ugaja. Da je ono na pravem mestu in opravičeno, je razvidno iz tega, da je ravno to pisanje vsem odkritim in prikritim neprijateljem šolstva skrajno neugodno. In to je edino prava pohvala za naš list. Ako bi ostalo po razmotrivanjih „Učiteljskega Tovariša“ vse mirno, bi to značilo, da list za učiteljstvo ničesar ne stori, da je torej tudi za nas nepotreben, zakaj političen list, ki ne zbuja nikakšnih protizjav, ne more biti političen list. V tem slučaju pa bi tudi učiteljstvo lahko hlapčevalo naprej, tedaj bi sploh zadostovalo, da beremo „Slov. Gospodarja“ in požiramo vso njegovo neprebavljivo hrano in držimo mirno vse klofute, ki nam jih njega duhovni urednik zadaja prav velikodušno in radodarno. — Ako udriha katerisibodi list po našem stanovskem glasilu le radi tega, ker utegne list učiteljstvu koristiti, tedaj nam to kaže, da je list sploh učiteljstvu sovražen, ker deluje zoper delovanje učiteljstva. Mi se ne brigamo za to, kaj pišejo duhovni „voditelji“ in drugi takšni listi. Četudi je „Učiteljski Tovariš“ politični list, četudi kaže odpor v klerikalnih listih le na to, da piše list na pravi način, moramo vzklik „Slov. Gospodarja“ vendarle smatrati kot takšno drznost, kakor bi v „Učiteljskem Tovarišu“ klicali duhovnikom: Proč z vašim „Voditeljem!“

„Slovenski Gospodar“ je s svojim vzklikom „Proč z Učiteljskim Tovarišem“ iz Štajerskega zbudil v nas sum, da se mu je zopet enkrat pamet prav pošteno zmešala, sicer bi ne odkrival na tako bedast način svojih pravih namer in čuvstev napram učiteljstvu. Omenjeni nepremišljeni postopek je ravno dokaz za to, da sovraži „Gospodar“ slovensko učiteljstvo tako živo, kakor more sovražiti le klerikalec. Način, kako se je pojavilo končno pravo čuvstvo, moramo torej nazivati ravno tako brutalen kakor strupen zamah proti učiteljstvu. — To so zaključki, do katerih smo dospeli po zadnji budalosti in neotesanosti „Gospodarjevi“. Pri teh zaključkih tudi ostanemo, čeravno morda „Gospodar“ svoje dosedanje taktike ne bode izpreminjal, čeravno bode zopet po farizejskem načinu in po farizejski navadi zvijal svoje oči, četudi bode zopet licemerno zatrjeval, da ni kriv, da je učitelj tiste vrstice napisal, da je ostala njegova lojalnost napram učiteljstvu neizpremenjena.

„Slovenski Gospodar“ je naš notoriški sovražnik. Zato smo tudi popolnoma upravičeni kopje obrniti in postaviti ost na prsa napadalca. „Proč z Učiteljskim Tovarišem“ mora zbujsati drugo geslo v učiteljskih vrstah, ki naravno zveni: „Proč z Gospodarjem“ iz naših slovenskih vasi, proč z zapeljivcem, da bode prihajalo manj licemerstva med narod, da se naklonjenost ljudstva do šole ne bode več pokončavala, da se ne bodo več naši tovariši postavljali pred otroke, ki so brali o njem vse tiste

lepe notice v nesramnem listu, da se ne bode želja po omiki v našem ljudstvu zatirala na tako strupen način! — Proč z „Gospodarjem“, saj imamo še en list na Štajerskem, ki se poteguje za učiteljstvo, to je „Domovina“. Pozivljamo stajerske narodne tovariše, da začnejo neizprosni boj zoper sovražnika povsod, kjer se pokaže.

Ali smo res upravičeni do tega boja? Vsekako! Oni nam preganjajo stanovski list, preganjajmo i mi strupeno želo, s katerim želijo klerikalci pokončati naše uspešno delovanje med ljudstvom. Še nikdar niste brali v „Slovenskem Gospodarju“ o „slavnih“ činih duhovništva. O vas, tovariši, je napisal ta list že toliko lepega, da bi dobili lep folijant, ako bi zbrali vse napade na učiteljstvo v „Slov. Gospodarju“. In ko bi takšna knjiga res izšla in bi se v sto in sto proizvodih razpošiljala med narod, polna zasramovanja, prava pravcata „c r o n i q u e s c a n d a l e u s e“, kaj bi, tovariši, dejali na tak čin?! In ako se je omenjena knjiga vendar vtihotapila v narod, ako je dejstvovala vsaka izmed notic o učiteljih kakor plazeč strup, počasi a gotovo, na to nimate omeniti niti besedice?! O, kako ste še naivni, ako vas tako počenjanje ne zdrami do napenjanja vseh sil v boju zoper ta listič. — Ali nam je to pisanje drago, ali nas pusti hladne, ali nas ogorči. Ako nam je pisanje drago, moramo „Gospodarja“ pripočati, ako nas pusti hladne, tedaj se za naš stan ne brigamo, tedaj še nismo toliko zreli, da bi spoznali dolžnost mase braniti poedinca, ako nas pa pisanje pamfletov ogorči, tedaj moramo in smo dolžni poseči v boj zoper napadalca. — Nikar ne pripuščajmo, da se bo slednji rovtar navzel sovraštva do učiteljstva, da bo vedela vsaka vaška klepetulja cele strani naše „chronique scandaleuse“ na izust, pokažimo, da ni res, kar nam mečejo v obraz — da je masa slovenskega učiteljstva apatiška napram stanovskim težnjam, da nam ni vse eno, ali uživamo ugled, ali pa smo hlapci — tlačani nepoštenih nasprotnikov.

Naj nihče ne misli, da smo po „Gospodarjevem“ napadu le en hipec menili, da bi mogel „Gospodar“ na učiteljstvo res vplivati. Bojimo se le, da i ta poslednja brutalnost ne bode v stanu, odpreti nekaterim zaslepljenecem v našem stanu oči. Ravno tako, kakor smo prepričani, da bode „Gospodarjev“ klic brezsledno zamrl v daljavi, ravno tako trdno smo prepričani, da bodo naši somišljeniki začeli delovati ravno v nasprotni smeri, kakor si „Gospodar“ želi. Ne zatirali, ampak širili bomo „Učiteljskega Tovariša“, kolikor bode le mogoče. Naj nas ljudstvo spoznava po naših lastnih besedah, naj nas spoznava po takšnih listih, ki govorijo prijazno o nas. Učiteljstvo je tolikim društvom edina opora. Zahtevajmo v teh društvih, da se odjemajo tam naša stanovska glasila. V društvu pa, kjer se naš radikalno pisan stanovski list ne trpi, tam tudi učitelj nima ničesar iskati. Znana nam je primeroma neka čitalnica, ki podpira blizu deset katoliških nemških listov, „Učit. Tovariša“ in „Zvončka“ pa v njej ne najdeš! In pri tem društvu skrbijo učitelji za zabavo, za kratkočasje!!

Delo pro domo — to bodi naš odgovor na napade oznanjevalcev miru. Razprostranjajmo svoj časnik kolikor se da, bojujmo se z vsemi silami zoper naše nasprotnike. Koga bode narod podpiral?! — Zdi se nam, da je učitelj za narod prevelikega pomena, nego da bi smel računati slovenski narod brez svojega učiteljstva.